

стратегій і тактик конкуренції суб'єктів господарювання. Зважаючи на багаточисельність трактувань стратегії (і стратегії конкурентоспроможності зокрема), які відрізняються за ступенем узагальнення (конкретизації) сутнісних ознак стратегії, окреслимо стратегію конкурентоспроможності як комплекс підходів і заходів, що виробляються на альтернативній основі менеджментом підприємства для досягнення мети управління конкурентоспроможністю.

Узагальнення теоретичних досліджень, а також практики господарювання успішних підприємств підтверджує, що досягнення успіху в агресивному конкурентному середовищі можливе за умови формування і впровадження моделі управління конкурентоспроможністю на інноваційних засадах. Таке бачення проблеми потребує особливої уваги до формування інновацій у сфері управління, які засновані на знаннях про побудову системи зв'язків з клієнтами, формування репутації, брендингу, удосконалення бізнес-процесів, забезпечення гнучкості та фінансової стійкості тощо.

Бібліографія

1. Кузьмін О. Є. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства: Навч. посібник / О. Є. Кузьмін, Н. І. Горбаль. – Львів : Компакт-ЛВ, 2005. - 304 с.
2. Піддубний І. О. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства / І. О. Піддубний, А. І. Піддубна. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2004. – 264 с.

Дмитро МІНЬКО

Тернопільський національний економічний університет, Україна

РОЛЬ ПРАВОХОРОННИХ ОРГАНІВ У ЗАПОБІГАННІ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В УКРАЇНІ

Торгівля людьми є однією з галузей кримінального бізнесу, що розвивається найбільш стрімкими темпами в світі. За оцінками експертів у світі щороку від двох до чотирьох мільйонів осіб стають жертвами торгівлі людьми. Особливо це стосується жінок та дітей. Торгівля людьми дає мільйонні прибутки і поступово витісняє торгівлю зброєю та наркотиками. Метою торгівлі людьми може бути сексуальна експлуатація, використання у порнобізнесі, примусова праця, вилучення органів, жебракування, проведення дослідів над людиною без її згоди, використання у збройних конфліктах, втягнення у злочинну діяльність, усиновлення. Процес торгівлі людьми відбувається здебільшого за певним сценарієм. Початковою ланкою даної злочинної діяльності є

вербувальники, в якості яких найчастіше виступають співгромадяни майбутніх жертв торгівлі людьми. Далі йдуть посередники, завдяки активній діяльності яких утворюється канал переправлення жертв торгівлі людьми від місця покупки до місця експлуатації (рис.1).

Рис. 1. Ланцюг торгівлі людьми [1; 2]

Україна – є країною, з якої, як правило, здійснюється експорт “живого товару” на світові “ринки” – в Туреччину, Італію, Польщу, Іспанію, Німеччину, країни колишньої Югославії, Угорщину, Чехію, Грецію, Російську Федерацію, Об’єднані Арабські Емірати, Ізраїль, Сполучені Штати Америки та інші країни [3].

У січні-червні 2016 р. Представництво Міжнародної організації з міграції (МОМ) в Україні виявило 491 особу, яка постраждала від торгівлі людьми з метою трудової та сексуальної експлуатації у 13 країнах, у т.ч. в Україні, та надало їм допомогу. Це на 59% більше за показник січня-червня 2015 року.

Необхідно зауважити, що торгівля людьми з метою сексуальної експлуатації є найбільш прибутковим видом такої діяльності, але найпоширенішою формою за кількістю постраждалих осіб є торгівля людьми з метою трудової експлуатації. За даними Міжнародної організації з міграції в Україні у 2015 році зафіксовано 78 випадків торгівлі людьми з метою сексуальної експлуатації, а з метою примусової праці – 829, тобто, остання більше ніж у 10 разів перевищує сексуальну експлуатацію [4]. Однак, зазначені дані суттєво розбігаються з показниками, взятими з практики. В Україні відсутня єдина статистика щодо кількості та категорій осіб, які постраждали від торгівлі людьми. Правоохоронні органи надають офіційні дані лише про ту кількість потерпілих, яких вони реєструють у ході розслідування кримінальних проваджень. Не задокументовані випадки ними до уваги не беруться, що заважає проведенню об’єктивної оцінки існуючої ситуації.

Основними причинами торгівлі людьми в Україні найчастіше є:

– Інформаційні (незнання своїх прав, невміння їх захистити, недовіра до правоохоронних органів). Жертва "торгівлі людьми" часто має погану обізнаність щодо можливостей працевлаштування та перебування за кордоном, а також про наслідки нелегального працевлаштування за кордоном.

– «Людський фактор» (здебільшого бідність та гендерна нерівність).

Правові. До правових чинників можна віднести відсутність, з одного боку, працюючої системи захисту потерпілих, недостатню захищеність українських громадян від рук торгівців "живим товаром" як в Україні, так і за її межами, а з другого – складний шлях доведення злочинної діяльності, збору доказів та документування злочину працівниками правоохоронних органів. Тому доцільно розробити ефективні заходи, спрямовані на розслідування злочинів та покарання осіб, причетних до торгівлі людьми. То того ж в Україні досі нема закону про соціальний захист українських громадян за кордоном [5].

Нормативно – правова база забезпечення протидії торгівлі людьми в Україні в цілому розвинена, але потребує постійного вдосконалення. Наприклад, необхідно чітко визначити відповідальність осіб за дотримання і захист прав дитини, прописати норми, які регулювали би статус потерпілого, створити обов'язковий пакет послуг для осіб, які стали жертвами торгівлі людьми. В усьому світі відсутність або недотримання існуючих законів та корупція є суттєвими факторами, які також призводять до експлуатації людей. Торгівці людьми не бояться бути покараними. Проблемою в Україні є недоведення справи до суду. Це відбувається тому, що є складнощі як із самою процедурою виявлення та доказування даного злочину, так і відсутність досвіду збору даних від молодих жінок та дітей (найчастіше через сором або залякування вони мовчать).

Найважливішою умовою ефективного виявлення, розслідування та покарання злочинців є готовність потерпілих сповіщати поліцію про трафікерів та виступати свідками у порушеній кримінальній справі. Жертви часто утримуються від повідомлення до правоохоронних органів через те, що бояться арешту, затримання чи депортації як нелегальних мігрантів та/або проституток; бояться погроз фізичної розправи над ними чи близькими; бояться того, що близькі та оточення можуть дізнатися про їхню долю за кордоном; бояться осуду оточення та працівників правоохоронних органів. Оскільки ці побоювання не є безпідставними, існує потреба у спеціальних заходах, спрямованих на заохочення та допомогу жертвам звернутися до поліції з повідомленням про

порушників та виступити свідками на суді. Для цього потрібно:

- щоб прокуратура та міліція дотримувались того принципу, що теперішні або колишні заняття потерпілої людини як такі не повинні використовуватися проти неї або бути причиною дискваліфікації її скарги;

- гарантувати безпеку під час розгляду кримінальної справи про торгівлю людьми та покарання трафікерів;

- дотримуватися того, щоб приватне життя жертви було захищене, а потерпілому було гарантовано, те, що з ним сталося, не буде використано проти нього, особливо в тому, що стосується свободи пересування, вступу до шлюбу чи пошуку роботи;

- надати відповідну допомогу постраждалим для захисту своїх інтересів у суді [5].

Також негативно впливає на вирішення проблеми досить незначний термін покарання, а також неврегульоване покарання саме дітей, які стали торговцями інших дітей. Вважаємо, що необхідно посилити контроль правоохоронних органів за діяльністю організацій, що надають шлюбні, туристичні та інші послуги, а також послуги з працевлаштування громадян за кордоном, – саме вони найчастіше служать каналом торгівлі людьми. Важливо також посилити контроль за процесом усиновлення іноземними громадянами українських дітей та стежити за їхньою подальшою долею.

Бібліографія

1. Лизогуб Я.Г. Протидія торгівлі людьми: аналіз вітчизняного та зарубіжного законодавства : навч. посібник / Я.Г. Лизогуб, С.С. Яценко. – К.: Атіка, 2005. – 240 с.

2. Права людини в діяльності української міліції (2011) / заг. ред. О. А. Мартиненко. – Київ-Харків : Права людини, 2011. – 354 с.

3. Єдиний реєстр судових рішень: офіційний веб-портал / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>.

4. Офіційний веб-портал Міжнародної організації з міграції в Україні / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.stoptrafficking.org/view.statistics/>.

5. Інформаційно-просвітницька робота з протидії торгівлі людьми / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.stoptrafficking.org/view.resource_pages_for_nuo/.